

Tisdagen den 24 mars

Kl. 15.00

*Om behandlingen av
ärenden om bidrag till
biobränsleanläggningar,
m. m.*

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 16 innevarande månad.

2 § Svar på interpellation 1986/87:176 om behandlingen av ärenden om bidrag till biobränsleanläggningar, m. m.

Anf. 1 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Ivar Franzén har ställt en fråga angående bidrag till investeringar i små vattenkraftverk och förbränningsanläggningar för inhemska bränslen.

Som jag meddelade vid interpellationsdebatten den 15 december 1986 kommer samtliga ansökningar som har kommit in före den 1 januari 1987 att prövas av statens energiverk. Jag meddelade dessutom vid debatten i december att regeringen har anslagit ytterligare 10 milj. kr. till stöd för solvärmeanläggningar. Stöd till investeringar i små vattenkraftverk kommer vidare att kunna beviljas även i de fall vattenlagsprövningen tar sådan tid att anläggningen inte kan beställas förrän efter den 1 april 1987.

Därmed är det säkerställt att de resurser som riksdagen har ställt till förfogande för detta ändamål kommer att kunna utnyttjas fullt ut.

Anf. 2 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag tackar miljö- och energiministern för svaret. Det är ett svar som talar sitt tydliga språk om att Birgitta Dahl inte vill diskutera sakfrågan.

Det är tråkigt att konstatera att Birgitta Dahl i dag anser att ett löfte i december i fjol om att alla ansökningar som kom in före den 1 januari 1987 skulle behandlas, inte på något sätt betyder att ansökningarna kommer att prövas och leda till att bidrag ges enligt fastställda regler.

Om jag i december 1986 bara antytt att Birgitta Dahl inte menade att bidrag faktiskt skulle utgå, tror jag att Birgitta Dahl hade blivit mycket upprörd över denna min misstänksamhet.

Nu är verkligheten långt värre än så. Om inte Birgitta Dahl har några speciella pengar i ärmen i dag, så kommer alla som lämnade in sina ansökningar under december 1986 att bli utan bidrag.

Pengarna är slut, och Birgitta Dahls löfte i december var inte mer värt än ett besked från statens energiverk om att ansökan avslås på grund av brist på pengar.

De flesta av dem som nu har fått sina ansökningar avslagna av detta skäl upplever det som ett rent bedrägeri. Visst kan det finnas någon ansökan som är inlämnad för säkerhets skull och inte skall tas på blodigt allvar. Men de allra flesta som har lämnat in ansökningar har gjort stora insatser för att uppfylla villkoren för bidrag, och de finner nu att all möda har varit förgäves.

Det är åtskilliga projekt som på detta sätt inte kommer till stånd. Birgitta Dahl har åter lyckats att bromsa utvecklingen av ökad användning av bl. a. biobränslen.

Historien upprepar sig. När kärnkraftselen skulle in på värmemarknaden var Birgitta Dahl väldigt mån om att den skulle få alla chanser.

Kraftbolagen hade resurser att sälja den till halva produktionskostnaden och därmed ta marknadsandelar. Men inte nog med detta. Därutöver medverkade Birgitta Dahl till skattefrihet för kärnkraftselen även i de fall då biobränslen var det långsiktigt bästa och lönsammaste alternativet. Det är många felinvesteringar som har kommit till stånd på det sättet.

Nu är Vattenfall inne i en ny försäljningskampanj. Denna gång gäller det naturgas. Åter handlar marknadsföringen från kraftbolagen om att deras energislag är det bästa och det tryggaste. Åter medverkar Birgitta Dahl till Vattenfalls framgång genom att så markant tala om att regeringen inte avser att satsa ytterligare på inhemska bränslen.

Det är upprörande, tycker jag, hur nonchalant Birgitta Dahl behandlar alla dem – kommuner, företag och enskilda – som satsat på effektivare energianvändning och ökad användning av förnybar energi. Dagsituationen framstår som än mer drastisk om vi ser tillbaka på vad som hänt under det senaste året. Det gäller löftena från våren 1986 om utökning och förlängning av stödet. Inga åtgärder alls vidtogs under hösten 1986 – samtliga bidrag upphörde. I december 1986 kom ett litet halmstrå – ansökningarna skulle behandlas. Detta tyddes som att bidrag skulle kunna ges, men inte ens detta lilla halmstrå var Birgitta Dahl mäktig att göra någonting av.

Jag skulle vilja ställa några frågor till Birgitta Dahl. Har Birgitta Dahl ingenting positivt att meddela till alla dessa som följt hennes uppmaningar och trott att hennes löften skulle hållas, alla dem som har satsat på effektivare energianvändning och på förnybar energi, såsom biobränsle, små vattenkraftverk? Hur blir det konkret med solenergin, Birgitta Dahl? De 10 miljoner som regeringen flyttade över från utvecklingsprogrammet speciellt till satsningar på solenergi är, om jag har rätt uppgifter, strax slut. När det gäller inkomna ansökningar ligger redan förslag om att det skall bli försämrade bidrag.

Det är mycket stor oro ute bland tillverkare och också bland dem som har tänkt sig att satsa på solenergi. Hur blir det med detta? Kan vi få ett klart och entydigt besked som håller för framtiden? Hur vill Birgitta Dahl få alla dessa värdefulla aktörer som satsat på effektivare energianvändning och förnybar energi att åter tro att de är önskvärda? Av regeringens agerande under det senaste året – ja, nästan sedan 1982 med några små undantag – måste de ha fått uppfattningen att de inte är önskvärda. Det är ändå dessa som är basen

för en förnyelse av energisystemet och för en lyckad kärnkraftsavveckling. Kan de uppleva att även de skall hållas under armarna av regeringen och inte bara kraftbolagen? Det är väl inte så, att Birgitta Dahl inte klarar sig utan kraftbolagen och deras stöd, varför man alltid handlar till deras förmån?

Anf. 3 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag känner inte någon särskild lust att ta upp en diskussion i det tonläge och med de våldsamma förvrängningar som Ivar Franzén använder sig av. Däremot vill jag rätta till några av de värsta felaktigheterna i det som Ivar Franzén här sade.

Den här regeringen har sedan hösten 1982 satsat över 7 miljarder på utvecklingen av sådan teknik som skall ersätta olja och kärnkraft. Däribland ingick det program som nu diskuteras. I december när programmet enligt riksdagens beslut skulle vara slutfört fanns det mycket pengar kvar av anslaget. Det problem vi då stod inför var att pengarna skulle frysa inne. Detta löste vi genom de beslut och de uttalanden som jag redovisat i mitt svar och i en interpellationsdebatt i december med Ivar Franzén. Vi säkerställde att pengarna skulle komma till användning. Vi möjliggjorde för dem som behövde det att komma in med ansökningar.

Sedan har det inträffat att det plötsligt välldes in ansökningar i en omfattning som ingen hade kunnat förutse, eftersom det alltså i november och december fanns mycket pengar kvar på anslaget. Vårt bekymmer var att dessa pengar inte skulle kunna användas, eftersom riksdagens beslut skulle träda i kraft. Inga ansökningar har avslagits av energiverket, som Ivar Franzén påstår. Ansökningarna har bordlagts i avvaktan på de beslut som kommer senare under våren och som finansdepartementet har tagit med i sitt svar till KU på den anmälan som Ivar Franzén har lämnat. Finansdepartementet har där påpekat att frågan ingalunda är slutbehandlad för regeringens del utan ingår bl. a. i den diskussion vi för om den proposition som skall redovisas med anledning av energirådets förslag.

Anf. 4 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! För att börja från slutet: Det finns verkligen anledning att försöka att reda ut begreppen. Ansökningarna har alltså bordlagts. Gällande regler är att upphandling skall vara gjord senast den 1 april när det gäller eldningsanläggning för biobränslen. Har då regeringen instruerat statens energiverk om att det blir en generell dispens från den regeln? Om man inte ger sådan dispens blir ju bordläggningen inte särskilt meningsfull, eftersom en ansökning ändå förfaller, om man inte har upphandlat. En annan regel är att man skall ha ett beslut innan man upphandlar, så att man inte går före händelserna utan kan pröva det hela något så när fritt.

Som jag ser det är detta bara en skenmanöver från Birgitta Dahls sida. Men jag är givetvis glad för branschens räkning om det faktiskt fortfarande finns en liten möjlighet för regeringen att bevilja de pengar som behövs. Och finns viljan så kan regeringen också göra på detta sätt, eftersom regeringen tillsammans med centern har en majoritet i kammaren härför. Det finns en motion här i riksdagen som socialdemokraterna bara behöver hjälpa till att

bifalla, så får vi de pengar som behövs för att på ett hedervärt sätt uppfylla Birgitta Dahls löfte från december månad.

Sedan är det långt kvar till de löften som socialdemokraterna gav i riksdagen våren 1986 och som då understöddes av regeringen. Det finns väldigt mycket att göra innan man uppfyller de löfena, men i varje fall den här lilla delen borde kunna uppfyllas.

Beträffande solenergi: Är det sant eller är det inte sant, Birgitta Dahl, att det finns ett förslag om väsentligt reducerade bidrag och att det övervägs om regler med den innebörden skall gälla även redan inkomna ansökningar? Även där är kvantiteten ansökningar av den storleksordningen att de två år som det fanns uttalanden om på intet sätt kommer att vara aktuella för möjligheten till bidrag. Vi kommer här snart att se en bransch som varit mycket framgångsrik och haft en positiv utveckling, men där denna utveckling kommer att brytas därför att man inte får det stöd som branschen så väl behöver för produktionen och som är så otroligt värdefullt för det kommande svenska energisystemet. Hur är det med de här sakerna, Birgitta Dahl?

Om man går in på en sakanalys tror jag inte att Birgitta Dahl på någon enda liten punkt kan påvisa att jag har gett fel information, utan det är en bister, kall och nästan hemsk verklighet att beskriva. Här finns ett falskspel i långa stycken som upprör många ute i landet och som upprör mig. På något sätt måste vi komma fram till att ord och handling i någon mån överensstämmer.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1986/87:185 om fler arbetstillfällen för kvinnor i Norrbotten

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Paul Lestander har frågat mig vilka arbetsmarknadspolitiska åtgärder jag avser vidta för att utjämna könsbalansen i Norrbottens kommuner, vilka insatser som planeras inom näringspolitiken för att öka förädlingen inom basnäringarna med inriktning på att öka antalet kvinnojobb, om några utbildningsinsatser planeras för att förbättra kvinnornas möjligheter att försörja sig i Norrbotten samt slutligen vilka åtgärder regeringen planerar för att genom ökade resurser till kommuner och landsting i Norrbotten skapa flera kvinnojobb.

Inledningsvis vill jag markera att jag inte vill se vissa arbeten som kvinnojobb och andra som arbeten för män. Visserligen är den svenska arbetsmarknaden starkt könsuppdelad, med en stor andel kvinnor inom den offentliga sektorn och en stark övervikt av män inom bl. a. tillverkningsindustrin. En av de viktigaste uppgifterna för jämställdhetspolitiken är emellertid att åstadkomma en jämnare fördelning av kvinnor och män inom alla näringsgrenar och yrkesområden.

Som framgår av interpellationens redovisning av könsfördelningen i vissa av Norrbottens kommuner finns det också starka regionalpolitiska skäl som

talat för att åtgärder måste vidtas för att uppnå en mindre könssegregerad arbetsmarknad.

Arbetsmarknadsläget är emellertid bekymmersamt för både kvinnor och män i bl. a. Norrbottens län. I årets budgetproposition har därför regionalpolitiska satsningar getts en framskjuten plats. Där föreslås t. ex. fortsatt stöd till teknik- och utvecklingscentra, ökat stöd till utbildning och forskning vid universitet och högskolor i de regionalpolitiskt prioriterade delarna av landet, investeringsprogram för vägnät, åtgärdsprogram för Norrlandsjordbruket och höjning av skatteutjämningsbidraget i vissa regioner.

Med anledning av Paul Lestanders fråga angående de arbetsmarknadspolitiska insatserna vill jag peka på den försöksverksamhet med särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser som pågår i östra Norrbotten. De hittillsvarande erfarenheterna av försöksverksamheten är mycket goda, och verksamheten beräknas fram t. o. m. januari 1987 ha skapat 150 nya varaktiga arbetstillfällen. Erfarenheterna från östra Norrbotten kommer att redovisas närmare för riksdagen i vårens kompletteringsproposition.

Jag anser att det är särskilt viktigt att kvinnornas speciella villkor på arbetsmarknaden uppmärksammas i den fortsatta försöksverksamheten.

Bland de näringspolitiska insatser som görs vill jag särskilt peka på de omfattande investeringar i en förbättrad infrastruktur som planeras av bl. a. televerket och vägverket och som på sikt kommer att medföra bättre förutsättningar för näringslivet i Norrbotten.

Paul Lestander frågar också vilka utbildningsinsatser som görs för att förbättra kvinnornas möjligheter att stanna kvar i Norrbotten.

Under sommarloven 1985 och 1986 har de flesta kommuner i Norrbotten genomfört sommarkurser i teknik för flickor. Dessa kurser syftar till att väcka flickors intresse för teknik och utbildningar inom tekniska yrken. Även kommande sommar kommer statsbidrag att lämnas till kommuner som vill anordna sommarkurser.

Vid tekniska högskolan i Luleå har man under en följd av år arbetat för att öka rekryteringen av kvinnor. Högskolan i Luleå är i dag den tekniska högskola som har störst andel kvinnor. I budgetpropositionen föreslås att det tekniska basåret vid högskolan i Luleå skall byggas ut med flera platser. En sådan utbyggnad kan enligt hittillsvarande erfarenheter ytterligare öka andelen kvinnliga studenter.

Båda dessa satsningar är exempel på åtgärder som dels bidrar till ett vidgat utbildnings- och yrkesval för kvinnor, dels förbättrar deras förutsättningar på arbetsmarknaden och deras möjligheter att få arbete i hemlandet.

Jag vill slutligen kommentera Paul Lestanders konstaterande i interpellationen av den offentliga sektorns betydelse för kvinnornas möjligheter att få arbete.

Utän tvivel har den offentliga sektorns utbyggnad inte bara skapat arbete åt en stor mängd kvinnor utan också skapat de praktiska förutsättningarna för många andras förvärsarbete. En viktig fortsatt uppgift för jämställdhetsarbetet är att förbättra innehållet, arbetsmiljön och utvecklingen i de traditionella kvinnoarbetena. Att ge kvinnor som så önskar möjlighet till heltidsarbete är i detta sammanhang en mycket viktig uppgift.

Anf. 6 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för ett mycket omfattande svar på min interpellation.

Först vill jag markera att jag delar arbetsmarknadsministerns syn att det inte finns speciella kvinnojobb. Syftet med interpellationen är uteslutande att få klarlagt om regeringen tänker göra konkreta insatser som förbättrar kvinnors möjligheter att få arbete och därmed kunna leva och bo i Norrbotten.

I svaret redovisas ett antal punktsatser som kan tänkas leda fram till förbättrade förhållanden i vårt län. Tyvärr gör arbetsmarknadsministern ingen analys av insatsernas omfattning i relation till de behov av insatser som faktiskt finns.

Basindustrierna i Norrbotten har under ett antal år krympt sin verksamhet, om man mäter i antalet sysselsatta. Även innevarande vinter har förutskickats neddragningar inom gruvor, skogsindustri och stålverk. Några vidareförädlingsinsatser av större betydelse har inte startats inom dessa industrisektorer, trots att det lagts konkreta förslag till utveckling inom samtliga sektorer. Här skall bara nämnas förslag om tillverkning av handelsgödsel baserad på råvaror från norrbottniska fyndigheter, vidareförädling vid sågverken och utvecklandet av SSAB-Luleåverken till ett energi-, kemi- och stålkombinat.

Vpk har år efter år också föreslagit en skatt på vattenkraftens övervinster för att med de samhällsfonder som skulle byggas upp med dessa medel kunna satsa i produktiva investeringar i samhällsägda, kooperativt ägda och löntagarägda företag.

Inget av dessa offensiva förslag har hittills stötts eller genomförts som någon del i den socialdemokratiska regeringspolitiken för Norrbotten. Till detta kommer nu den gradvisa urgröpningen av landstingets och kommunernas resurser. Detta har ju inneburit att ca 40 miljarder kronor per år förts över från kommuner och landsting till statskassan. Glesbygdskommunerna bl. a. i Norrbotten har drabbats mycket hårt av denna oerhörda penningindragning från statens sida.

Ostridigt innebär detta färre jobb i Norrbotten. Lika ostridigt är att detta är ett av skälen till den tilltagande obalansen i Norrbotten mellan antalet män och kvinnor i åldern 20–45 år.

Mot denna bakgrund vill jag ställa några kompletterande frågor till arbetsmarknadsministern:

Hur stor blir den samlade effekten på könsbalansen i exempelvis Pajala resp. länet av de åtgärder som arbetsmarknadsministern redovisat i interpellationssvaret?

Hur många årsjobb totalt i Norrbotten ger de insatser som arbetsmarknadsminister Leijon omnämner i sitt svar?

Anser Anna-Greta Leijon att dessa insatser är tillräckliga för att kunna erbjuda alla människor jobb i hemorten i vårt län?

Tycker arbetsmarknadsministern att nuvarande sneda könsfördelning i Norrbotten är acceptabel?

Till sist: Kan en politik som har lett fram till denna oerhört sneda könsfördelning verkligen ha varit baserad på jämlikhet och solidaritet?

Anf. 7 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Herr talman! De socialdemokratiska kvinnorna i Norrbotten har under flera år pekat på den könsmissiga obalans som vi har i länet. Det här är ingen nyhet utan något som vi kvinnor har sett mycket klart. Vi har också från det socialdemokratiska kvinnodistriktet under flera år föreslagit olika åtgärder för att hejda denna utveckling. Senast uppvaktade vi arbetsmarknadsministern för ett par veckor sedan. Då fick vi också beskedet att hon skulle skriva särskilt om åtgärder för kvinnorna i östra Norrbotten i tilläggspropositionen.

Här i kammaren har också behandlats flera motioner under årens lopp från norrbottniska socialdemokratiska kvinnor, som föreslagit olika åtgärder för att stärka kvinnornas rätt till arbete i det mest arbetslöshetsdrabbade länet i landet.

Vi socialdemokrater har alltså länge sett det här mycket klart. Vi vet att åtgärder för att skapa arbete inte alltid automatiskt skapar arbete för kvinnorna, av olika skäl. Det är naturligtvis glädjande att även Paul Lestander och vpk sent omsider har börjat intressera sig för detta.

Även kvinnor skall kunna bo och trivas i Norrbotten, men de skall göra det för sin egen skull, inte för att vara till glädje för någon annan eller för att i första hand producera barn. Den synen på kvinnan har funnits alldeles för länge. Glädjande nog har vi börjat komma ifrån den.

”Det råder en närmast enorm övervikt för männen i de åldrar där familjebildning och barnalstring är vanligast”, skriver Paul Lestander i sin interpellation. Det är sant, men det är inte primärt för att bilda familj eller alstra barn som kvinnorna skall stanna i Norrbotten, utan för att kunna leva ett liv som de trivs med. Och det gör vi kvinnor, precis som män, om vi har ett arbete, kan bilda familj och få barn när vi vill, och har en god fritid och möjligheter till kultur. Vi måste alltså skapa ett Norrbotten där både kvinnor och män trivs att leva. Då kommer reproduktionen på köpet.

Kvinnors rätt till arbete är grunden för detta. Alla, även kvinnorna, måste kunna försörja sig för att överleva. Kvinnorna vill ha ett förvärvsarbete, därför att arbetet också har ett socialt värde. ”Du har rätt att bidra till bruttonationalprodukten”, som en norrbottnisk kvinna skriver i en dikt.

Det är därför så tragiskt när det i högsta grad är kvinnorna som flyttar från länet. Hela 57 % av de 18–24-åringar som flyttar är flickor. Den här utvecklingen måste hejdas, både för länets och för kvinnornas skull.

Norrbotten präglas av tunga basnäringar, som det har sagts tidigare, där män traditionellt alltid haft arbete. Därför blev den offentliga sektorns expansion så viktig. Här fick nämligen många kvinnor arbete. Basnäringarna och den offentliga sektorn är och skall vara grunden för den norrbottniska arbetsmarknaden. Men vad är det som säger att vi skall nöja oss med det?

I den expansiva tjänstesektorn väntas 150 000 nya jobb skapas fram till 1995 i landet. Här måste naturligtvis vi i Norrbotten vara med och konkurrera. Vi kan på detta fält skapa många arbeten i Norrbotten, där också många kvinnor kan finna sin plats. Men då måste i första hand det privata näringslivet ta sitt ansvar och förlägga verksamhet till länet. Det måste också till utbildning, så att vi har kvinnor och män som kan ta sådana här arbeten.

Det innebär att kvinnor – men också män – måste bredda sin arbetsmark-

Prot. 1986/87:93

24 mars 1987

*Om fler arbetstillfällen
för kvinnor i Norrbotten*

nad. Kvinnorna måste vara beredda att bli mer tekniskt-ekonomiskt orienterade, och männen måste kunna tänka sig att jobba med vårdomsorg. Det pågår projekt i länet på de här områdena. I Kalix skall man t. ex. försöka få pojkar att i större utsträckning söka vårdjobb. Sådana projekt genomförs med stöd från arbetsmarknadsdepartementet.

För att skapa ett Norrbotten där också kvinnor trivs måste vi också uppvärdera kultur- och fritidspolitikens regionalpolitiska betydelse. Om man pratar med ungdomar som flyttar till storstäderna, hör man att vad de öfta uppskattar där – förutom ett fast arbete – är det fritids- och nöjesutbud som finns. Man vill ha både arbete och en god fritid. Det uppfordrar oss i Norrbotten till att skapa bra förutsättningar för just fritid och kultur.

Avslutningsvis vill jag trycka på att det kräver en väl genomtänkt planering om vi skall kunna hävda även kvinnornas rätt till arbete i Norrbotten. Detta säger jag mot bakgrund av att kvinnor inte alltid får arbete när sysselsättning skapas. Det krävs planering av både utbildningen och arbetsmarknaden. Därför tycker jag att det är på sin plats att det uppdrag regeringen 1985 gav länsstyrelserna, att redovisa kvinnors villkor och föreslå åtgärder för att stärka kvinnornas ställning, permanentas så att länsstyrelserna åläggs att årligen i sina länsrapporter särredovisa kvinnornas villkor. Detta stöd från regeringen behöver vi när vi arbetar för kvinnors rätt till arbete även i ett glänsbygdslän som Norrbotten.

Anf. 8 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Paul Lestander ställde en rad konkreta, väldigt preciserade frågor om sifferuppgifter. Jag tycker nog att det är litet synd att han inte ställde dem direkt i sin interpellation. Det är nämligen omöjligt för mig att nu ha ett exakt underlag, så att jag kan besvara hans frågor.

När det gäller frågan om Pajala vill jag säga att vi i kompletteringspropositionen återkommer med en redovisning av utvecklingen i kommunerna i Tornedalen, där vi ju har haft försöksverksamhet med nya arbetsmarknadspolitiska arbetssätt och extrapengar. Den här försöksverksamheten har bara pågått ett halvår ännu så länge, men den har hittills gett mycket positiva resultat. Av de uppgifter som jag hittills har fått framgår det inte riktigt hur fördelningen har varit mellan kvinnojobb och mansjobb när det gäller de 150 nya jobb som skapats.

Norrbotten har ju traditionellt stora problem. Det är klart att man inte kan vara nöjd med den fördelning som finns beträffande mäns och kvinnors arbetsmöjligheter i Norrbotten. Detta hänger, precis som Ewa Hedkvist Petersen sade, samman med den traditionella strukturen i Norrbotten, och det är den strukturen som vi måste förändra. Det måste vi göra både därför att vi behöver såväl män som kvinnor på arbetsmarknaden och därför att Norrbotten har varit väldigt sårbart när det gäller konjunkturen och förändringar.

Jag minns att jag i den gamla jämställdhetsdelegationen, som Olof Palme startade 1973, som ett av de första projekten hade att just påverka LKAB:s och NJA:s rekrytering av flickor och kvinnor. Vi startade en projektverksamhet där som var väldigt spännande. Efter en del diskussioner fick vi också gehör för våra synpunkter att man verkligen skulle satsa på rekrytering av

unga flickor. Men så kom dåliga år och sedan kom också borgerliga regeringar. Verksamheten rann i ganska stor utsträckning liksom ut i sanden. Vad jag tycker är så spännande uppe i Norrbotten – och detta trots att man där är mitt uppe i alla sina problem – är den tro på framtiden som man har. Jag tänker t. ex. på de nysatsningar som görs och som innebär att rymden så att säga blir Norrbottens arbetsmarknad i fortsättningen.

I fredags hade jag glädjen att vara uppe i Kiruna. Jag besökte bl. a. Rymdhuset och Esrange och träffade då de unga flickor som jobbar där och som har fått hjälp bl. a. genom arbetsmarknadsutbildning. De har Kirunas fjällvidder utanför fönstret, och de har även daglig kontakt med Houston, Japan och omvärlden i övrigt.

De kvinnorna är stolta såväl över sitt yrke som över sina kunskaper och sitt Kiruna. Det är litet grand av den andan som vi måste skapa. Skall vi få en trygg arbetsmarknad för män och kvinnor, tror jag att det är en kombination av de stora, tunga industrierna som vi måste jobba vidare med. Därtill behövs ett nytänkande när det gäller de små insatserna. Det behövs kombinationer av olika sysselsättningar för att vi skall klara glesbygdproblemen. En småföretagarsatsning är viktig också för kvinnorna.

I detta sammanhang kan jag säga att den verksamhet som vi bedriver med s. k. starta-egget-bidrag – arbetslösa kan alltså i vissa fall omvandla sin arbetslöshetsersättning till ett starta-egget-bidrag – har förekommit i väldigt stor utsträckning i Norrbotten. En hel del kvinnor har fått möjlighet att starta egna företag. Men Norrbottens siffror när det gäller jämställdheten är sämre än siffrorna för riksgenomsnittet. Genom starta-egget-bidragen – det gäller då landet som helhet – har vi uppnått bra resultat när det gäller kvinnorna.

För landet som helhet gäller att 39 % av dem som tidigare varit arbetslösa och som sedan startat företag är kvinnor. I Norrbotten är siffrorna 27 resp. 26 % för de två år som vi har statistik över. Det betyder alltså att vi här skulle kunna göra större insatser.

Vidare har vi haft diskussioner med bl. a. landshövdingarna – det gäller alltså även landshövdingen i Norrbottens län – om att man måste försöka stödja sådan här verksamhet.

Jag tror alltså att möjligheterna och framtiden för Norrbotten ligger i att vi får de tunga industrierna att vara stabila men också att de rekryterar kvinnor. Samtidigt som en lång rad olika insatser i det lilla perspektivet görs måste det till många små insatser som tillsammans åstadkommer en stabilitet. Det känns trots allt som om vi är på rätt väg med de nya verksamheterna och de nya försöken. Jag upplever också att det hos de norrbottniska kvinnorna finns ett mycket stort intresse för dessa saker.

Jag kan berätta att det i helgen hölls en konferens om kvinnors arbetsmarknad på Nordkalotten med framför allt svenska, finska och norska kvinnor. Där framgick det att problemen är likartade i de olika kommunerna men också att lösningarna är olika. Jag tror att vi kan lära av varandra, och om en gemensam arbetsmarknad kan utvecklas så att kontakterna mellan de nordiska länderna på Nordkalotten fungerar bättre, skulle det vara bra också för kvinnorna.

Anf. 9 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Jag accepterar självfallet att arbetsmarknadsministern inte besvarar de frågor jag nu har ställt och som jag kanske borde ha ställt i interpellationen.

Det lönar sig inte att utropa "ta fast tjuven", när man ser hur mycket av naturtillgångarna i Norrbotten – malm, skog och vattenkraft – som ägs av staten och hur mycket av den totala sysselsättningen som är de statliga företagens andel. Staten måste naturligtvis öka tempot, öka förädlingen och satsa inom de företag där man har inflytande och makt. Om arbetsmarknadsministern inte inser det, lär nog förhållandena i Norrbotten förbli otillfredsställande.

Ewa Hedkvist Petersen säger att de norrbottniska socialdemokratiska kvinnorna har gjort si och att de har gjort så. Vad är då skillnaden mellan vpk och de socialdemokratiska kvinnorna? Jo, i nästan alla kommuner i Norrbotten har socialdemokratin egen majoritet, och i Norrbottens landsting har socialdemokratin majoritet. Socialdemokratin har också mycket ofta och under ganska långa perioder haft regeringsansvaret i detta land. Vad är då resultatet av detta långvariga politiska makthavande på olika nivåer? Ja, Ewa Hedkvist Petersen kan lämpligen, något självkritiskt, granska om den nuvarande situationen i Norrbotten är tillfredsställande. Om resultatet inte är tillfredsställande, varför då detta yviga tal om vad som har gjorts? Resultaten pekar ju på att det som har gjorts är helt otillräckligt.

Om man verkligen i riksdagen och inom regeringen vill arbeta med kraft för bättre förhållanden i Norrbotten, konstaterar jag bara att en majoritet kan säkras här i riksdagen med vpk:s hjälp för att genomföra de storvulna planer som Ewa Hedkvist Petersen eventuellt har och möjligen håller för sig själv.

Anf. 10 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Herr talman! Det är nog tur att det finns aktiva kvinnor i Norrbotten och att vi är på alerten för att lägga fram förslag just på kvinnornas villkor. Det gör vi därför att, som jag sade i mitt första anförande, vi vet att de sysselsättningstillfällen som skapas inte alltid automatiskt kommer kvinnorna till godo. När man talar om sned könsfördelning är det mycket viktigt att vara medveten om att det behövs särskilda insatser just på arbetsmarknaden och särskilda utbildningsinsatser. Därför är det så viktigt att det kommer med i planläggningen och att länsstyrelserna i Norrbotten, men även i andra skogslän och län med glesbygdsproblem, hela tiden är medvetna om detta. Därför vill vi att kvinnornas villkor särredovisas.

Jag tillhör, precis som Paul Lestander säger, ett stort parti och en stor arbetarrörelse. Man kan säga att det är tur att det inte är enbart i denna kammare vi förändrar samhället, utan att vi gör det på många håll, i kommunerna och i landstingen. Jag anser självfallet att det är tur för Norrbotten att vi har haft ett socialdemokratiskt styre under så många år. Väljarna röstar till 60 % på oss, vilket kanske säger en hel del.

För att stärka kvinnornas ställning kan man göra väldigt mycket. Det finns en stor idériakedom. Vi fick många uppslag på den Nordkalottkonferens som de socialdemokratiska kvinnorna hade. Vi har mycket att lära varandra.

precis som Anna-Greta Leijon säger, för att försöka komma till rätta med problemen även på Nordkalotten. När vi uppvaktade Anna-Greta Leijon hade vi med oss ett papper där det stod ungefär vad vi ville göra. Där finns också medtaget att kvinnliga företagare bör få särskilt stöd, hjälp och rådgivning. Det har vi märkt i Norrbotten att kvinnorna behöver när de ger sig in på nya områden. De som skall hjälpa kvinnorna är inte alltid så vana vid de produkter kvinnorna kommer med.

Vi vet också att vi måste göra en hel del åt de förvärvshinder som finns, t. ex. vara mycket fantasirika när det gäller att ordna barnomsorgen.

Anf. 11 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Det är klart att det finns skäl att speciellt ta upp kvinnornas problem ur olika aspekter. Jag har inte med det jag har sagt menat att socialdemokratiska regeringar nödvändigtvis behöver vara sämre än borgerliga regeringar. Men vad jag mycket starkt vill betona är att det inte lönar sig att slå sig för bröstet och säga: Titta vad vi har varit aktiva, det vi har gjort är bra för Norrbottens kvinnor. Vältaliga bevis på hur förhållandena är finns i statistiken. Då skall man komma ihåg att statistiken för Norrbotten pekar på att Norrbotten är ett mycket ungt län. Rätt snart kommer nya kullar in i produktionen. Om inte oerhört kraftfulla åtgärder vidtas inom näringspolitik och regionalpolitik, kommer den befolkningsavtappning, som under senare år ofta legat på nära en halv procent, att fortsätta i än snabbare takt än hittills. Det kan knappast vara det goda samhälle som Ewa Hedkvist Petersen vill ha.

Anf. 12 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Får jag bara till Ewa Hedkvist Petersen säga att den årliga redovisning av kvinnornas situation som hon efterfrågar kommer att krävas i länsplaneförordningen. Förordningen kommer att ändras så att krav införs på en årlig redovisning.

Anf. 13 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Herr talman! Jag vill naturligtvis tacka arbetsmarknadsministern för det besked vi fick. Det hälsar jag med största glädje.

Till Paul Lestander vill jag säga att det just är för att det finns problem och för att vi ser den sneda könsfördelningen som vi står här och debatterar i dag. Det är ingenting som vi skall försöka sopa under mattan och säga att så är det inte. Det gör vi inte. Tvärtom, vi försöker hitta lösningar. Paul Lestander får om han vill kalla det att slå sig för bröstet, men jag vill gärna påpeka att vi har jobbat mycket länge med dessa problem och att vi har många förslag till lösningar. Det tycker jag att många i Norrbotten har blivit medvetna om. Vi skall spinna vidare på det. Det är om vi är aktiva vi får möjligheter till förändringar. Det hörde vi inte minst nu av det besked arbetsmarknadsministern gav oss.

Vi vet att det finns dold arbetslöshet bland kvinnorna i Norrbotten. Det är ingenting nytt. Det är många som har deltidsarbete, men som inte går till arbetsförmedlingen eftersom de vet att det inte är lönt. Man har kanske svårt att få mera arbete i den glesbygd där man bor. Det är bra att arbetsmarknadsministern säger att man vill uppmana till fler heltidsarbeten inom den

offentliga sektorn, därför att det är lättare att leva på en heltidslön än på en deltidslön.

Slutligen vill jag till Paul Lestander säga att det enda som gäller för framtiden är att vi arbetar och försöker lösa de problem som finns. Jag kan försäkra att de norrbottniska kvinnorna kommer att ta mycket aktiv del i det arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1986/87:193 om åtgärder mot ekonomisk vinning för läkare vid förskrivning av läkemedel

Anf. 14 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Margó Ingvardsson har frågat mig om regeringen kommer att vidta några åtgärder för att hindra att läkare genom aktieinnehav i BOTA AB gör ekonomisk vinning vid förskrivning av läkemedel.

I direktiven (Dir 1983:59) till 1983 års läkemedelsutredning anför jag bl. a.:

”Det är nödvändigt att allmänheten känner förtroende för att läkarna inte låter sig otillbörligt påverkas av läkemedelstillverkarna vid valet av läkemedel. Det är av största vikt att det inte finns grogrund för misstankar att läkarna har sådana ekonomiska förbindelser med läkemedelsindustrin att deras objektivitet vid förskrivning av läkemedel kan sättas i fråga. Kommitén bör överväga behovet att i mera fasta former reglera läkarnas förhållande till läkemedelsindustrin och öka samhällets insyn i dessa förhållanden.”

Utredningen väntas slutföra sitt arbete i juni 1987. I avvaktan på utredningens förslag är regeringen inte beredd att nu föreslå några åtgärder.

Anf. 15 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på min interpellation.

13 500 läkare inom öppenvården har fått erbjudande om att teckna aktier i läkemedelsbolaget BOTA. Jag skall här läsa upp några av de argument som initiativtagarna till BOTA har använt sig av i den inbjudan som gått ut till läkarna. Jag vill läsa upp dessa argument därför att de ger en bra bild av vad BOTA egentligen är och vad man syftar till.

Man börjar med att konstatera att ungefär två tredjedelar av de totala läkemedelskostnaderna bärs av det allmänna, som för närvarande erlägger närmare 4 miljarder kronor årligen för läkemedel.

”Läkaren ’köper’ en vara som han själv inte tänker använda eller betala, och som han sedan i sin tur ’säljer’ till en patient som inte har någon valfrihet och som i sin tur endast behöver betala en bråkdel av varans egentliga värde eftersom den verkliga räkningen betalas av samtliga medborgare över skattsedeln.”

”Det har saknats incitament för läkare inom öppen vård att förändra ett invariant förskrivningsmönster.” – Därmed menas väl att det egna ekonomiska incitamentet skulle få läkarna att ändra förskrivningsvanorna.

I det sista argumentet som jag vill anföra skriver man: ”Ett läkardominerat

läkemedelsföretag på den lönsamma och relativt prisokänsliga svenska marknaden är således ett välkommet komplement – framför allt när det gäller receptbelagda icke-patenterade basläkemedel.”

Enligt uppgift skall nu samtliga aktier i BOTA vara slutsålda. Då undrar jag om socialministern har någon uppfattning om hur många läkare i den offentliga vården, dvs. hur många läkare på landstingens vårdcentraler, som nu är delägare i läkemedelsbolaget BOTA. Det är inte oviktigt att vi som patienter får tillgång till dessa fakta, eftersom de läkare som genom aktieinnehav i BOTA är delägare i läkemedelsbolaget ökar den egna vinsten vid varje förskrivning av läkemedel från det egna bolaget. De skall ju så att säga först och främst använda det egna läkemedelsbolaget vid val av läkemedel. Med den ordningen är det helt klart att läkarnas objektivitet vid förskrivning av läkemedel verkligen kan sättas i fråga.

BOTA AB har kritiserats hårt inom läkarkåren. Men från ansvariga sjukvårdspolitiker har det varit beklagligt tyst. Tvärtom meddelar initiativtagarna till BOTA, av vilka en är chef för en stor offentlig vårdcentral här i Stockholm, att BOTA-idén stöds av inflytelserika sjukvårdspolitiker. Vidare namnges följande personer, som erhållit förhandsinformation om BOTA: Apoteksbolagets verkställande direktör Lars Åke Hallman, läkemedelsutredningens ordförande Ingemar Lindberg, den politiskt sakkunnige i socialdepartementet Anders Lönnberg, riksförsäkringsverkets generaldirektör Karl Gustaf Scherman och chefen för socialstyrelsens läkemedelsavdelning Kjell Strandberg.

Vad menar BOTA med denna uppräknings av inflytelserika samhällsföreträdare? Är det riktigt, som BOTA vill låta påskina, att dessa personer på något sätt har sanktionerat BOTA:s tillkomst? Det är mycket viktigt att vi får svar på dessa frågor, eftersom socialministern i interpellationssvaret endast hänvisar till direktiven till läkemedelsutredningen och meddelar att regeringen inte nu är beredd att göra något konkret.

Jag har förståelse för om regeringen vill avvakta utredningens förslag innan man föreslår ett direkt förbud för läkare att inneha aktier i läkemedelsbolag. Men jag har ingen förståelse för att socialministern skulle känna sig förhindrad att uttala en mening om BOTA som företeelse. En sådan tystnad kan inte tolkas på annat sätt än så, att BOTA har rätt i sina påståenden att det finns ett stöd för BOTA hos inflytelserika sjukvårdspolitiker. Kan socialministern inte ens gå så långt – ge oss då åtminstone i dag en dementi på de påståendena från BOTA!

Anf. 16 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag kan börja med en dementi – det är ingen representant för vare sig socialdepartementet eller socialstyrelsen som har sanktionerat BOTA:s tillkomst. Däremot har vi förhandsinformerat en grupp människor strax innan vi gick ut till massmedia, tror jag det var.

Jag tycker att det framgår ganska klart vilka direktiv läkemedelsutredningen har. Den får se över det här och överväga om man behöver ompröva något på området.

Vad som är bra i sammanhanget är om vi kan få fram billiga läkemedel. Men läkemedelsutredningen får som sagt göra en analys av detta. Läkeme-

Prot. 1986/87:93
24 mars 1987

Om åtgärder mot ekonomisk vinning för läkare vid förskrivning av läkemedel

delsutredningens förslag kommer att överlämnas i början av juni. Dess betänkande går sedan ut på remiss, och därefter kommer en proposition till riksdagen, och då får Margó Ingvardsson och alla andra ta ställning till de förslag som där framläggs.

Anf. 17 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar socialministern för att socialministern i dag har dementerat BOTA:s påståenden om att företaget skulle ha stöd av inflytelserika sjukvårdspolitiker. Jag tycker att det är oerhört att bolaget går ut med den informationen – det är ju ett slags falsk marknadsföring för att lura läkarna inom den offentliga vården att detta på något sätt skulle vara sanktionerat. Nu har vi fått ett klart besked på den punkten i dag, och det tycker jag är mycket bra.

I övrigt hänvisar socialministern till direktiven för läkemedelsutredningen. Den utredningen skall lämna sitt betänkande i vår, och man har bara ett sammanträde kvar. Jag vet inte hur så att säga hemligt deras material är. Jag kanske kan få sträcka mig så långt att jag ställer frågan om socialministern har inhämtat uppgifter från läkemedelsutredningen huruvida den verkligen kommer att föreslå några konkreta åtgärder för att patienterna inte skall behöva misstänka att läkaren inte är objektiv när han skriver ut recept. Om inte läkemedelsutredningen har några sådana förslag vet jag inte riktigt vad det är vi skall vänta på.

Anf. 18 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Som jag sade skall läkemedelsutredningen överlämna sitt betänkande i början av juni. Om någon vecka skall utredningens ordförande ge mig en lägesrapport om utredningens arbete. Jag har i dag inga som helst kunskaper om de förslag som utredningen kommer att lägga fram.

Anf. 19 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Om den högsta ansvariga för sjukvården i landet i ett interpellationssvar hänvisar till en sittande utredning, tycker jag att det är rimligt att hon åtminstone kan svara på om denna utredning kommer att lägga fram några förslag i ärendet. De kunskaperna om vad utredningen håller på med måste väl socialministern ändå ha inhämtat. Enligt vad jag har inhämtat skall det inte finnas några konkreta förslag.

Det vore på sin plats om socialministern tog avstånd från denna verksamhet. Om inte annat kan det vara en vägledning för de offentliganställda läkare som kanske fortfarande tänker gå in och bli delägare i BOTA. En sådan vägledning, där regeringen klargör vad man anser om verksamheten, kan behövas. Min mening är att verksamheten bör fördömas kraftigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 20 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Agne Hansson har ställt följande två frågor till mig:

1. Är den nedläggningsvåg av lokalkontor och filialkontor inom försäkringskassan som t. ex. ägt rum i Kalmar län i linje med den målsättning som regeringen har beträffande försäkringskassornas organisation?

2. Om inte, vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att stoppa nedläggningarna och återskapa den service lokalt som – i exemplet med Virserum – håller på att raderas i glesbygden?

Sedan budgetåret 1982/83 tillämpas ett nytt system för budgetstyrning – rambudgetering – av försäkringskassornas verksamhet. Systemet innebär att försäkringskassorna inte längre själva bestämmer sina förvaltningsutgifter, utan dessa behandlas i stället med samma teknik som gäller för övriga anslag i statsbudgeten.

När det gäller kassornas medelstillelse har regeringen i de senaste årens budgetpropositioner framhållit det angelägna i att försäkringskassorna håller en hög kvalitet och servicenivå vid handläggningen av ärenden på försäkringsområdet.

För att upprätthålla detta servicemål föreslår regeringen betydande resurspåslag för administrationen av socialförsäkringarna nästa budgetår (1986/87:100, bil. 7).

Särskilda medel har också anvisats under försäkringskassornas anslag för att ge kassorna möjlighet att bedriva ett utvecklingsarbete som kan ge en bättre administration från såväl den enskildes som samhällets synpunkter.

I årets budgetproposition aviseras också att en översyn skall göras av försäkringskassornas framtida verksamhet och organisation. Denna översyn skall ligga till grund för ett mer långsiktigt ställningstagande angående resurstillelse till försäkringskassorna. Förberedelser för detta översynsarbete pågår.

I det nya budgetsystemet har försäkringskassorna fått större frihet att själva besluta i bl. a. organisationsfrågor. En allmän försäkringskassa skall enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring inrätta lokalkontor i den mån så prövas erforderligt. Det ankommer således på försäkringskassan själv att inom medelsramen inrätta det antal lokalkontor som bedöms behövt.

Sedan utbetalningen av kontantersättning från försäkringskassorna upphörde år 1981 har frågan om försäkringskassornas lokalkontorsnät fått en förnyad aktualitet. Vissa försäkringskassor har minskat antalet kontor, och då framför allt de s. k. filialexpeditionerna. När det gäller lokalkontoren har det inte varit fråga om någon nedläggningsvåg, som Agne Hansson talar om.

Antalet lokalkontor har under de senaste fem åren minskat med ca 20 för att i början av år 1987 uppgå till 437.

Jag vill avslutningsvis framhålla att det givetvis är av vikt att kassornas kontorsnät bevaras i en sådan omfattning att inte viktiga servicemål äventyras.

Anf. 21 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret.

Socialministern säger att det är försäkringskassorna själva som avgör organisationen och antalet lokalkontor. Därmed lägger socialministern över ansvaret för nedläggningsbesluten på kassastyrelserna, och det är intressant. Men det är att litet väl lättvindigt undandra sig ansvaret. För att man skall kunna hålla i gång lokalkontoren och ha verksamhet och service på hög nivå krävs det resurser. Ansvaret för resurstilldelningen ligger hos regeringen. Försäkringskassorna handlar naturligtvis efter de sparplaner och inom de ramar som de får från regeringen.

Ambitionerna har sänkts betydligt på det här området. 1981–1985 har 2 000 årsarbeten försvunnit från kassorna. För Kalmar län innebär det en besparing på 5 % under en treårsperiod. Det har medfört att 19 filialkontor har lagts ned. Det är uppenbart att detta nu kommer att gå ut över glesbygden och de mindre orterna – och det är egentligen detta faktum som är motivet till min interpellation.

Jag har belyst detta förhållande med exemplet från Virserum. Försäkringskassan har beslutat att lägga ned lokalkontoret i Virserum, som är en ort på drygt 4 000 invånare och ligger i ett glesbygdsområde i Hultsfreds kommun. Försäkringskassestyrelsens beslut att lägga ned lokalkontoret i Virserum har väckt en mycket kraftig reaktion. Praktiskt taget varje invånare har skrivit på protestlistor mot nedläggningsbeslutet. Samtliga föreningar och organisationer har reagerat. De satsar på en positiv utveckling i en avfolkningsbygd med besvärande problem, och de har nu fått framtidstro. Då kommer ett statligt organ och tar bort en mycket viktig serviceenhet. De upplever att detta går tvärtemot deras egna strävanden, och det är naturligt att de reagerar så.

Anser socialministern att detta är en riktig åtgärd? Är det i första hand de gamla och sjuka i glesbygden som skall drabbas av regeringens politik på det socialpolitiska området? Innebär inte en sådan politik att man äventyrar tillgodoseendet av ett viktigt servicemål för just virserumsborna?

Socialministern framhåller i sitt svar att regeringen har gjort betydande resurspåslag för administrationen av socialförsäkringarna. Avslutningsvis framhåller socialministern att det "är av vikt att kassornas kontorsnät bevaras i en sådan omfattning att inte viktiga servicemål äventyras".

Dessutom skall ju en översyn av organisationen ske. Det logiska borde vara att vänta med ytterligare nedläggningar tills de nya resurstillskotten har hunnit verka och översynen har blivit klar. Om det som socialministern här har sagt och det hon har föreslagit i budgetpropositionen verkligen skall ha ett reellt innehåll, tycker jag att socialministern här och nu borde kunna ge klart besked om att man avvaktar med nedläggningar av lokalkontor ute i landet, inte minst beträffande lokalkontoret i Virserum.

Jag vill fråga socialministern: Är socialministern beredd att ge det beskedet? Ett sådant besked vore logiskt med tanke på de svar som här hittills har lämnats och skulle vara välgörande för dem som berörs och som kämpar för att få ha sin viktiga service kvar.

Anf. 22 KERSTI JOHANSSON (c):

Herr talman! Låt mig anknyta till den sista delen av socialministerns svar på Agne Hanssons interpellation, där det heter:

”Jag vill avslutningsvis framhålla att det givetvis är av vikt att kassornas kontorsnät bevaras i en sådan omfattning att inte viktiga servicemål äventyras.”

Ja, det är ju det som hela denna diskussion handlar om. Vi har också vid flera tidigare tillfällen fört motsvarande diskussion här i kammaren. Vi vet hur det är ute i försäkringskassorna. Med de besparingskrav som man har haft och fortfarande har på sig är man i en svår situation. Drygt 2 000 årsarbeten har försvunnit sedan 1982.

Även om utbetalningen av kontantersättningar upphört, som socialministern nämner i sitt svar, saknas ingalunda arbetsuppgifter. Alla vet vi vilka insatser som socialförsäkringssystemet kräver av personalen ute i försäkringskassorna. Inte ens socialministern kan väl ha undgått att notera hur personalen upplever sin situation. Ytterst handlar det ju om de försäkrades behov. Om det nu är beslutet om upphörande av utbetalning av kontantersättning som är orsaken till lokalkontorsnedläggelsen och man egentligen vill ha kontoren kvar, varför återinför man då inte kontantersättningen? Det har man ju haft möjligheter till sedan hösten 1982.

Vad det i dag handlar om är att kassorna ges ekonomiska förutsättningar för att kunna behålla det förgrenade kontorsnät som utgör en grund för bibehållande av nuvarande servicenivå i förhållande till de försäkrade. Fortsätter rationaliseringarna blir följderna att personalunderlaget på små lokalkontor blir otillräckligt. Man borde i stället kunna ge det väl decentraliserade kontorsnätet utökade arbetsuppgifter. I det sammanhanget är det angeläget att se till att riksdagens beslut om decentralisering av arbetsuppgifter fullföljs – fortfarande ligger alltför många av dessa uppgifter på central nivå.

Kontorsnätet har minskat. Nu pågår – på grund av besparingskrav – ute i många kassor en översyn som kan komma att leda till ytterligare nedläggningar. Ja, som en övergång föreslås i en del kassor i stället inrättande av servicekontor eller filialexpeditioner. Men dessa fungerar ju inte!

Vi har t. ex. i Jönköpings län sedan två år tillbaka två servicekontor där personalen själv säger: ”Det är omöjligt att kunna utnyttja arbetskraften på rätt sätt. Det finns inte många arbetsuppgifter som kan läggas på den anställda som betjänar servicekontoret. Att inte utnyttja arbetskraften rätt kan väl inte anses som en besparing för kassan eller för försäkringssystemet.” De försäkrade klagar, eftersom de mister närheten. Viktigt i sammanhanget är också det kontaktnät som man på många håll har byggt upp när det gäller läkare, företag, arbetsförmedling och socialvård, vilket är nödvändigt vid arbete inom socialförsäkringen.

Socialministern säger i svaret att vi har fått ett resurspåslag. Detta gäller då arbetsskadeförsäkringen. Här var det absolut nödvändigt med ett påslag, men frågan är om det är tillräckligt. Går man till mitt eget hemlän, och situationen är inte alls unik där, finner man att det förelåg en balans vid årsskiftet på över 1 500 ärenden. Med stora balanser följer tyvärr ofta långa handläggningstider. För närvarande beräknas handläggningstiden för ett

oprioriterat ärende till ungefär ett och ett halvt år, och det är ju inte tillfredsställande.

Regeringen har insett, säkert inte utan vanda, att man inte kan organisera bort dagens arbetsskadebalanser. Därför har vi fått ett resurstillskott.

Säger vi att det är av vikt att kassornas kontorsnät bevaras i en sådan omfattning att inte viktiga servicemål äventyras, måste också kassorna ges de resurser som fordras för att de skall kunna leva upp till denna målsättning. Detta är ytterst angeläget.

Anf. 23 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Det är ganska intressant att följa diskussionerna om kassornas organisation och om resurserna för administration av socialförsäkringen. Det har varit flera sådana här debatter den senaste tiden, varvid centerpartisterna har varit speciellt engagerade. Jag kan förstå att det finns en oro, men jag kan inte förstå indignationen hos många centerpartister. Från deras sida föreligger det ju inte några som helst förslag om resursförstärkningar. Vi har varit fullständigt eniga om de anslag som har varit aktuella för administration av socialförsäkringen.

Jag tänkte delta i den här debatten med anledning av att jag är ledamot av försäkringskassans styrelse i Kalmar län och en av de ansvariga för beslutet om förändringen av kassans verksamhet i Virserum.

För det första vill jag säga att det hade varit lättare att ta en seriös diskussion, om Agne Hansson hade kunnat hålla sig till vissa enkla fakta och inte svävat ut i våldsamma överdrifter och felaktiga påståenden, som han gjort såväl i sin interpellation som i massmedia och här i kammaren. Jag inbjuder på stående fot Agne Hansson till pryoverksamhet vid försäkringskassan i vårt län, så att han kan sätta sig in i försäkringens villkor och möjligheter och också lära sig litet grand mer om hur administrationen fungerar när den fungerar bra.

För det andra vill jag upplysa kammarens ledmöter om bakgrunden till beslutet att förändra verksamheten vid försäkringskassans kontor i Virserum.

Vi kan börja med beslutet om indragning av 17 filialexpeditioner under 1983. Genom regeringsbeslut slopades, som sagt, i huvudsak all kontantutbetalning vid lokalkontor och filialexpeditioner under 1982. Detta medförde att väsentligt färre försäkrade besökte kontoren efter den tidpunkten. Vi utredde i Kalmar län om man genom att decentralisera arbetsuppgifter från lokalkontoren till filialexpeditionerna skulle kunna skapa motiv för att behålla dessa expeditioner. Men på grund av att man saknade terminal och dessutom erforderliga kunskaper var detta ganska svårt. Det krävdes stora investeringar och en rejäl personalförstärkning, om man skulle kunna åstadkomma en sådan förändring. Vid huvuddelen av våra filialexpeditioner låg besöksfrekvensen under halva riksgenomsnittet. Kassan begärde då hos regeringen att få ett tilläggsanslag för driften av filialexpeditionerna. Man fick besked i juli 1982 – av Karin Söder – att något tilläggsanslag inte hade beviljats. Kassans styrelse beslutade därför enhälligt att verksamheten vid samtliga filialexpeditioner skulle upphöra den 1 april 1983.

Detta är dock inte liktydigt med att servicen har försämrats. Service är för

mig mycket mer än en lokal som är öppen vid vissa bestämda tider. Service kan ges även på mindre avstånd. De flesta kontakter med försäkringskassan sker per brev och telefon, men det förekommer också besök på kontoren. Därutöver sker hembesök när så önskas eller är nödvändigt av olika andra skäl. I begreppet service ingår, utöver tillgängligheten, en godtagbar handläggningstid, en rättssäkerhet, lika bedömning i likartade ärenden, att få god information osv.

I ett par års tid har vi inom försäkringskassans styrelse i Kalmar län diskuterat möjligheterna att decentralisera verksamhet från centralkontoret i Kalmar ut till lokalkontoren. Vi har som första kassa i landet fattat ett principbeslut om att all försäkringshandläggning skall ske på lokalkontoret och alltså nära den försäkrade. I Virserum vänder man sig således till Hultsfred i stället för till Kalmar. Agne Hansson får alltså sin service i Gamleby i stället för i Kalmar, vilket är mycket närmare. Detta innebär att kvalificerade utredningar och rutiner flyttas till lokalkontoren. Det står helt i överensstämmelse med statsmakternas och riksförsäkringsverkets direktiv och deras gemensamma strävanden att så långt som möjligt decentralisera förvaltningen. Detta ställer emellertid nya krav på verksamheten vid lokalkontoren.

Ett lokalkontor av Virserums storlek kommer vid en sådan total decentralisering av arbetsuppgifterna, vilken innebär att all handläggning av försäkringskassans arbetsuppgifter förläggs till lokalkontoren, inte att kunna tillgodose de krav på kvalitet som man bör ställa. De nya resurser som man skulle kunna tillföra Virserum vid en total decentralisering av detta slag är så marginella att det inte går att uppnå den erforderliga kompetensnivån. Om man tar mer av de gemensamma resurserna får ju andra delar av länet mindre service. Vi måste ge personalen en rimlig möjlighet att lämna service med hög kvalitet. Några få kan inte greppa hela socialförsäkringen med alla dess detaljer. Kassans styrelse har därför efter erforderlig remissomgång beslutat att dra in lokalkontoret i Virserum fr. o. m. den 1 maj 1987 och att fr. o. m. samma tidpunkt inrätta ett servicekontor, med tillgång till terminal och med öppethållande två dagar per vecka. Invånarna i Virserum får alltså samma lokalkontor som övriga invånare i Hultsfred. I Hultsfred har man kommunalkontor och annan service inom kommunen. Genom detta beslut om servicekontor har man tillmötesgått flera av de önskemål som framkom under remissbehandlingen, samtidigt som man inte hindrats i arbetet att decentralisera all försäkringshandläggning till lokalkontoren.

Riksförsäkringsverket, som är kassornas tillsynsmyndighet, har efter en skrivelse från Hultsfreds kommun uttalat att man sedan man tagit del av kassans synpunkter och motiv inte finner skäl att agera i frågan om lokalkontor till Virserum. Det ankommer således även i fortsättningen på varje kassa att själv besluta om sin organisation och servicenivå. Detta kan väl Agne Hansson knappast ha något att invända emot; han brukar ju kalla sig decentralist. Jag kan försäkra Agne Hansson om att det inom Kalmar läns allmänna försäkringskassa inte finns några som helst planer på att ytterligare förändra organisationsstrukturen inom överskådlig framtid.

Anf. 24 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Lena Öhrsvik säger att det har varit intressant att följa denna diskussion. Hon säger att hon förstår många oro. Ja, antingen förstår hon ingenting alls eller också har hon inte tagit till sig något av det som man har sagt. Det är ju uppenbart att hon själv inte är orolig för den utveckling som är på gång. Hon påstod att jag skulle fara med felaktiga uppgifter i min interpellation och i mitt anförande. Men inte med ett ord talade hon om vilka felaktiga uppgifter som jag hade lämnat. Det finns anledning att vara mera preciserad innan man gör ett sådant uttalande. Jag har grundat min interpellation och mitt anförande på de sakuppgifter som jag har fått bl. a. när jag själv har varit med och behandlat dessa frågor i länsstyrelsen och när jag har varit med om att avstyrka de åtgärder som Lena Öhrsvik har föreslagit.

Sedan säger Lena Öhrsvik att man försöker decentralisera uppgifterna ut till lokalkontoren och att servicen därmed inte försämras. Jag skulle vilja be Lena Öhrsvik att lyssna på de egna partikamraterna i Virserum. Man säger i ett offentligt uttalande från arbetarkommunens lokalförening: "Det måste vara en medborgerlig rättighet att gamla och sjuka människor får den service som ett försäkringskass kontor utgör på den ort där man bor."

Detta är decentraliseringspolitik, Lena Öhrsvik, inte att behöva åka fyra mil till ett annat kontor.

Jag väntar med oro på framtiden om Lena Öhrsvik får fortsätta att gå vidare på den inslagna vägen – hon och sjukassestyrelserna har ju fått ökade befogenheter. Gamleby är i samma situation som Virserum, nämligen att ha ett lokalkontor vid sidan om ytterligare ett lokalkontor inom kommungränsen. Jag fasar för en fortsatt politik av det märket.

Anf. 25 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag vill bestämt hävda att regeringens ambitioner inte har sänkts när det gäller försäkringskassorna. Jag har i mitt interpellationssvar, som ni noterat, talat om de resursförstärkningar som dels gäller administrationen av socialförsäkringarna, dels gäller de medel som anvisats för att komma till rätta med de stora balanserna i fråga om arbetsskadorna.

Såvitt jag känner till, och som också Lena Öhrsvik pekade på, finns det inga motioner från centerpartiet där man kräver ytterligare resurser för försäkringskassorna. Jag vill alltså säga att ambitionsnivån inte sänkts. Lena Öhrsvik har här redovisat hur man arbetar inom en försäkringskassa. Jag får den uppfattningen när jag hör på Lena Öhrsviks redovisning att man kommer att ha ett kontorsnät av sådan omfattning att det viktiga servicemålet inte äventyras. De gamla och sjuka skall naturligtvis kunna få service också i fortsättningen.

Det finns allmänna råd från riksförsäkringsverket när det gäller kontorsnät. De är utgivna den 19 april 1982. Där står det att det bör finnas minst ett lokalkontor i varje kommun. Enligt de uppgifter jag har finns det i Kalmar län, efter nedläggningen av lokalkontoret i Virserum, 13 lokalkontor fördelade på 12 kommuner. Jag tror att detta med en god service till allmänheten inte är liktydigt med antalet lokalkontor, utan det beror mycket på hur man inrättar verksamheten. Jag tycker att Lena Öhrsvik här på ett bra

sätt har redovisat att man är beredd att ge en god service till invånarna i Kalmar län.

Prot. 1986/87:93
24 mars 1987

Om försäkringskassornas organisation

Anf. 26 KERSTI JOHANSSON (c):

Herr talman! Det borde låta betryggande när socialministern säger att man inte strävar efter att sänka ambitionsnivån, utan tvärtom. Vi hoppas att det verkligen är så.

Lena Öhrsvik talar om kvaliteten. Vad är kvalitet? Är det mindre lokalkontor? Vi har ju många sådana. Men också där finns mycket duktig personal. Man har närhet till de försäkrade. Det är många fördelar med mindre kontor, inte minst när det gäller lokalkännedom, som resulterar i att snabba beslut kan fattas.

Likhet i behandlingen borde man kunna få. Men måste precis varenda en på lokalkontoret kunna allting? Vi har ju centralkassan. Är det fel att i en svår fråga vända sig dit för att få eventuell hjälp och upplysning om så erfordras? Det finns mycket som skulle kunna läggas på de mindre kontoren. Arbetsskadeärenden exempelvis skulle med fördel kunna handläggas där. Så gör man i Kristianstads kassa. Det har visat sig att det går ypperligt bra.

Detta med utredningar, besparingar och hot om indragning gör att personalen upplever sin situation som osäker. Vi har sett många bevis på att man söker sig till andra arbetsuppgifter – flyttar från kassorna. Det är olyckligt. I regel är det de allra duktigaste och mest kompetenta som flyttar.

När vi nu står inför en ny reform, timsjukpenningen, kommer det säkert att krävas både kompetens och stor kapacitet hos personalen. Därför skall vi vara rädda om den duktiga personal som vi har.

Tillförs inte kassorna de medel som de känner att de behöver, då kommer säkert en minskning av kontorsnätet att ske, och det leder i sin tur till en personalminskning, ökad arbetsbelastning, försämrad försäkringshandläggning och en försämrad arbetsmiljö. Likaså försämras internutbildningen och utvecklingsarbetet.

Detta leder i slutändan fram till en starkt försämrad service till allmänheten, och det är så vi inte vill ha det.

Anf. 27 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Det har diskuterats mycket om ambitionsnivån. Jag vill understryka det socialministern sade, att vi inte har några tankar på att sänka ambitionsnivån, inte heller när det gäller försäkringen. Vi är beredda att utveckla försäkringen och också ta ansvar för att den får en god administration, till skillnad från andra, som vill ingripa i den nuvarande försäkringen men inte delta i utvecklingen av den, när nu ett förslag finns.

Det finns kanske litet olika uppfattningar om vad vi skall använda våra försäkringskassor till och hur de skall få utvecklas i framtiden.

De felaktigheter och svepande formuleringar som Agne Hansson använder sig av skall jag ta några exempel på.

Han säger: "En uppenbar försämring av försäkringskassornas service lokalt har skett de senaste åren."

Jag vill påstå att det är fel. Jag sätter nämligen inte likhetstecken mellan att

ta bort ett kontor, t. ex. filialexpedition, och servicen. Jag har utvecklat detta tidigare.

Längre ner i interpellationen säger Agne Hansson: "Kommunen är för sin del beredd att medverka till att någon form av gemensamt servicekontor kan byggas upp -- --. Detta har hittills stött på hinder från försäkringskassans sida." Det är en uppenbar lögn som Agne Hansson använder sig av i debatten. Försäkringskassan har tagit initiativ för ett par år sedan till en sådan gemensam diskussion.

Sedan skriver han om den nedläggningsväg som har ägt rum. Det har socialministern bemött tidigare. Det har inte handlat om någon nedläggningsväg.

Agne Hansson uppmanar mig att lyssna på mina egna partikamrater. Jag vill påstå att vi har lyssnat till både våra egna partikamrater och andra invånare i Virserum. Det blir service i Virserum. Det blir ett servicekontor som är öppet och bemannat två dagar i veckan, dessutom med tillgång till terminal som kan ge den service som man behöver just vid tillfället. Den övriga kvalificerade servicen sköts från Hultsfred.

Jag vill påstå att Agne Hansson är den som inte lyssnar. Jag har redan tidigare sagt att det blir service i Virserum, men han går ändå upp i sitt nästa inlägg och säger: Det här blir döden för Virserum. Jag har också sagt att vi inte skall dra in lokalkontoret i Gamleby. Ändå går Agne Hansson upp och säger: Jag fasar för en indragning i Gamleby.

Jag hoppas att Agne Hansson har lyssnat den här gången.

Anf. 28 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag har lyssnat till Lena Öhrsvik och tar henne naturligtvis på orden, och därför känner jag mig tillfredsställd när det gäller Gamleby. Beträffande Virserum är det emellertid inte så. För det tillfälliga servicekontoret finns det en tidsperiod på två år innan lokaliteterna kommer att avvecklas – det är den information som jag har fått. Men jag tar Lena Öhrsvik på orden även i fallet Virserum. Det var intressant att höra att man nu är beredd att ta upp förhandlingar med Hultsfreds kommun om att med kommunal service integrera någon form av servicekontor för försäkringskassan i Virserum. Jag har tidigare, med de kontakter som jag haft med kommunen, fått den uppfattningen att man varit avvisande från försäkringskassan på den punkten. Det finns tydligen anledning att driva debatten ganska hårt. Det kan då ge en viss framgång.

Socialministern och även Lena Öhrsvik påstår att servicen inte har försämrats i Virserum. Jag har emellertid i min hand och kan senare överlämna en lista med 2 527 namnunderskrifter, och jag har samtliga organisationer i Virserum bakom mig när jag hävdar motsatsen: man upplever att servicen har försämrats. Detta går inte ihop med vad socialministern säger om att servicen inte får försämrats. Ett sådant uttalande inrymmer i själva verket en kritik mot Lena Öhrsvik och den övriga styrelsen för försäkringskassan i Kalmar och deras handlande.

Varför skall man göra en översyn, socialministern, om man inte är beredd att avvakta med en ytterligare nedläggning? Man borde ju rimligen utreda först och fatta beslut om nedläggning sedan.

Slutligen: Här återopades riks försäkringsverkets organisationskungörelse. I den nämns också att ytterligare lokalkontor skall inrättas eller finnas i kommuner där avståndet till närmaste lokalkontor är tre mil och lokalkontoret beräknas sysselsätta minst tre personer. Virserumskontoret betjänar en region där tätorten ligger mer än tre mil från närmaste kontor – kontoret i Hultsfred. Kontorets nuvarande personal omfattar 4,5 tjänster. Är det socialministerns uppfattning att riks försäkringsverkets organisationskungörelse inte skall gälla i Virserumsfallet? Vilken slutsats drar socialministern av denna formulering och dess tillämpning på förhållandena i Virserum?

Anf. 29 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Låt mig säga ett par ord till Agne Hansson beträffande organisationskungörelsen. Den handlar om lokalkontor i den gamla bemärkelsen. Vad jag talar om är nya lokalkontor, som handlägger alla former av försäkringsärenden. Där handläggs de arbetsskadeärenden som Kersti Johansson tidigare talade om, och där handläggs bidragsförskottsärenden och pensionsuträkningsfrågor. All försäkringshandläggning skall ske på dessa lokalkontor. Det är orimligt att kräva att en personal på fyra fem personer skall klara detta och känna till alla detaljer inom alla olika områden. Det måste finnas en större personalstyrka för att man skall kunna ge den service folk har rätt att kräva. Om vi lade ytterligare resurser just på lokalkontoret i Virserum, skulle andra grupper av befolkningen i länet bli lidande. Det är trots allt fråga om en liten befolkning, och avståndet till ett fullvärdigt lokalkontor är inte så stort. Dessutom finns det, som jag sade tidigare, ett servicekontor med bemanning i Virserum.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1986/87:94 till skatteutskottet

1986/87:111 och 115 till justitieutskottet

1986/87:118 till konstitutionsutskottet

1986/87:119 till skatteutskottet

7 § Föredrogs men bordlades åter

Skatteutskottets betänkanden 1986/87:27 och 36

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1986/87:11

8 § Anf. 30 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista upptas arbetsmarknadsutskottets betänkanden 11 och 10 i nu angiven ordning främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Prot. 1986/87:93
24 mars 1987

Meddelande om
interpellation

Meddelande om frågor

9 § Anmäldes och bordlades
Proposition
1986/87:121 Lag om fritidsbåtsregister, m. m.

10 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 24 mars

1986/87:211 av *Kerstin Göthberg* (c) till kommunikationsministern om indragningen av poststationer:

”Regionalpolitikens mål är att alla människor skall ha tillgång till arbete, service och en god miljö, oavsett var man bor i landet”. Detta fastslog industriministern vid lantbruksveckans öppnande.

En viktig del i en aktiv regionalpolitik är olika former av kommunikationer. För närvarande förbereder postverket på många orter i landet indragning av poststationer, detta mot ortsbefolkningens, resp. kommunernas protester.

I mitt eget län, Västmanlands län, är för närvarande två poststationer i farozonen. Båda orterna har en positiv utveckling – befolkningsmässigt – och är serviceorter för bygdens befolkning. En nedläggning av poststationerna får en negativ inverkan på val av bl. a. bostadsort eller för företagsetablering.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga kommunikationsministern:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att postverket tar sin del av en aktiv regionalpolitik?

11 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 23 mars

1986/87:463 av *Anders Andersson* (m) till kommunikationsministern om speciella åtgärder i Västmanland inom kommunikationsområdet:

Vid ett anförande i Västerås, där temat var ”S-offensiv för Västmanland”, började statssekreterare Gunnel Färm med att redogöra för åtgärder som vidtas inom kommunikationsdepartementet och poängterade att den regionala utvecklingen just nu prioriteras. Vidare sade hon då att speciell uppmärksamhet ägnas åt vägar och broar och att 10 miljarder kronor kommer under de närmaste tio åren att reserveras för dessa ändamål.

Med anledning härav vill jag fråga kommunikationsministern:

I årets budgetproposition talas om andra belopp. Har kommunikationsministern resterande pengar upp till 10 miljarder i någon annan rockärm, och är dessa pengar avsedda för speciella åtgärder i Västmanland? Det gällde ju en (s)-offensiv i Västmanland som Gunnel Färm medverkade i.

den 24 mars

1986/87:464 av *Per-Ola Eriksson* (c) till miljö- och energiministern om vissa industriutsläpp i Torneå av miljöfarliga ämnen:

Utsläppen av miljöfarliga ämnen från Outokumpus anläggning i Torneå fortgår och skapar risker för befolkningen i området.

Anläggningen som omfattar ferrokromverk, sinterverk, stålverk och kallvalsverk ligger endast 2 km från svenska gränsen och påverkar i hög grad miljön även på den svenska sidan av riksgränsen.

De dominerande utsläppen är stoft som är metallhaltigt och innehåller framför allt krom men även zink, nickel, molybden och bly. Krom och nickel är allergiframkallande. Enligt uppgift beräknas utsläppen till ca 250 ton per år.

Statens naturvårdsverk skriver i ett yttrande den 13 juni 1986: "Sammanfattningsvis kan naturvårdsverket konstatera att emissionerna av metallhaltigt stoft är så stora att en påtaglig risk finns att föroreningen av luften från bolagets anläggningar i Torneå medför men för hälsa och avsevärt men för den levande naturens funktioner."

Med anledning härav vill jag till miljö- och energiministern ställa följande fråga:

Vilka åtgärder har regeringen vidtagit för att få Outokumpu i Torneå att minska sina utsläpp av miljöfarliga ämnen?

1986/87:465 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till arbetsmarknadsministern om hjälp åt vissa asbestskadade:

Vid riksdagsbehandlingen den 19 mars 1987 av socialutskottets betänkande 1986/87:17 avslogs en reservation (m), där det begärdes att regeringen borde pröva möjligheten att förbättra situationen för de asbestskadade, vilka fått sin sjukdom konstaterad före den 1 februari 1974.

Riksdagsmajoriteten – socialdemokrater, folkpartister och centerpartister – ansåg att frågan borde lösas av arbetsmarknadens parter. Detta har man försökt i flera år utan framgång.

Ovan nämnda asbestskadade känner sig svikna och isolerade. De menar att ingen tar sig an deras problem. Asbestbetingade sjukdomar kan få ett våldsamt och tragiskt förlopp. De som avlider av sjukdomen tillbringar inte så sällan sina sista år med syrgastuber och i syrgastält.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att situationen för nämnda asbestskadade skall förbättras?

1986/87:466 av *Pär Granstedt* (c) till miljö- och energiministern om Sveriges deltagande i viss konferens om den fredliga användningen av kärnkraft:

Meddelande om frågor

Under tiden den 23 mars–10 april genomförs i Genève en FN-konferens för att främja internationellt samarbete i fråga om fredlig användning av kärnkraft. Bakgrunden är en FN-resolution från 1977 som bl. a. slår fast alla staters rätt att utveckla kärnkraftsprogram och få tillgång till kärnteknologi. Sverige sänder en stark delegation med företrädare för bl. a. industri och biståndsorgan.

Vad är syftet med Sveriges deltagande i den aktuella FN-konferensen?

1986/87:467 av *Pär Granstedt* (c) till utrikesministern om vapenexporten till Singapore:

Utrikesministern angav nyligen i riksdagen hur många Robot 70 tidigare icke-socialistiska regeringar givit exporttillstånd till för leverans till Singapore. Eftersom sekretessbestämmelserna uppenbarligen inte lägger hinder i vägen för uppgifter om vapenleveranser till enskilda länder vore det av värde med ytterligare redovisningar.

Hur många fartygskanoner, armékanoner, fälthaubitsar, granatgevär och andra vapen har den socialdemokratiska regeringen gett exporttillstånd till under tiden 1982–1986 för leverans till Singapore?

1986/87:468 av *Kerstin Keen* (fp) till statsrådet Bengt Göransson om finansieringen av en ny musikteater i Göteborg:

Under flera decennier har frågan om en ny musikteater i Göteborg diskuterats. På uppdrag av Göteborgs kommunstyrelse utförde Göteborgs Teater- och Konsert AB 1985–1986 en förstudie som gav ett entydigt resultat. Ett av arkitekt Carl Nyrén upprättat förslag fick enhälligt förord för vidare projektering. Men en musikteater i Göteborg är inte endast en fråga för Göteborgs kommun utan för omgivande landsting och även för staten. Därför skrev kommunstyrelsen i Göteborg till regeringen den 14 januari 1987 och begärde att en statlig förhandlingsman skulle tillsättas. Göteborgs kommunstyrelse hoppades på ett välförankrat finansieringsförslag före sommaren 1987.

Nu har det gått mer än två månader, och regeringen har ännu inte utsett någon statlig förhandlingsman.

I anledning härav vill jag fråga statsrådet Göransson följande:

När kommer regeringen att gå Göteborgs kommunstyrelse till mötes och utse en statlig förhandlingsman för att lösa vissa finansieringsproblem kring en ny musikteater i Göteborg?

1986/87:469 av *Bengt Rosén* (fp) till miljö- och energiministern om statliga bidrag för projektering och byggande av små vattenkraftverk:

Fram till den 31 december 1986 har statens energiverk jämlikt förordningarna SFS 1983:1108 och 1985:632 kunnat lämna bidrag om högst 50 % till

förprojektering av små vattenkraftverk och till investeringskostnaden med högst 15 %.

I december 1986 var tillströmningen av ansökningar så stor – fyra gånger tillgängliga medel, som utgjorde 29 milj. kr. – att statens energiverk nödgades bordlägga ett stort antal ansökningar, däribland en från Kvänumsbygdens Elkraft ek. för. avseende St Halla kraftstation.

Det framgår av skrivelsen från statens energiverk till Kvänumsbygdens Elkraft ek. för. att verket underrättat regeringen om att avsatta medel inte räcker till.

Med hänsyn till att mindre kraftverk förväntas kunna öka sin sammanlagda elproduktion med 0,4 TWh till mitten av 1990-talet önskar jag fråga statsrådet:

Kommer statsrådet att ta initiativ till att ytterligare medel ställs till energiverkets förfogande?

1986/87:470 av *Erik Holmkvist* (m) till industriministern om förnyelsefonderna:

I en intervju i Dagens Industri säger industriministern på tal om förnyelsefonderna:

Nu ligger pengarna i fem år. Men om företagen går och drömmer om att kunna få tillbaka oanvända pengar om fem år, kommer den drömmen att spolieras – åtminstone om det sitter en socialdemokratisk regering.

Skall industriministerns svar i intervjun tolkas så, att en socialdemokratisk regering kommer att konfiskera innestående – och efter fem år – ej ianspråktagna medel på förnyelsekonton?

1986/87:471 av *Erik Holmkvist* (m) till industriministern om LKAB:s behov av medel för utveckling och expansion:

Enligt tillgängliga uppgifter kommer LKAB att gå in med köp av konvertibler i SSAB till ett belopp av 700 milj. kr. Detta är mycket pengar, i all synnerhet med tanke på att lönsamheten inom LKAB är utsatt för hårt tryck dels på grund av dollarfallet, dels på grund av att konkurrensen från bl. a. Brasilien hårdnar. Ett sådant scenario hotar sysselsättningen i Malmfälten.

Kan statsrådet redovisa bakgrunden till LKAB:s minskade behov av medel för egen utveckling och expansion?

1986/87:472 av *Ingela Mårtensson* (fp) till statsrådet Anita Gradin om reglerna för hemligstämpling av vapenexport:

I den offentliga statistiken över svensk vapenexport redovisas endast värdet av exporten till resp. land. I samband med frågor i riksdagen om vapenexportaffärer har ansvarigt statsråd vid ett flertal tillfällen inte ansett sig kunna svara när det gäller typ av vapen med hänvisning till sekretessen. Bl. a. har detta skett vid frågor om export till Indonesien.

I dechargedebatten förra året avslöjade dock konstitutionsutskottets

Prot. 1986/87:93
24 mars 1987

Meddelande om frågor

ordförande att det var luftvärnskanoner som exporterats till Indonesien 1986.

I årets granskning av vapenexporten ingår bl. a. exporten till Singapore. Statistiken redovisas i handlingar som stämplats som hemliga. I utrikesdebatten i kammaren den 18 mars 1987 angav utrikesministern att Bofors exporterat 714 Robot 70 till Singapore.

Mot denna bakgrund skulle jag vilja fråga statsrådet Anita Gradin:

Vilka regler gäller för hemligstämpling av vapenexport?

1986/87:473 av *Rune Ångström* (fp) till statsrådet Lena Hjelm-Wallén om arbetsförhållandena vid Bai Bang:

I samband med besöket i Vietnam har biståndsminister Lena Hjelm-Wallén också gjort resor i det område där skogsavverkningarna till Bai Bang-projektet utförs. Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga till statsrådet Lena Hjelm-Wallén:

Anser statsrådet att arbetsförhållandena för skogsarbetarna är tillfredsställande med tanke på de krav Sverige ställer på ett biståndsprojekt?

1986/87:474 av *Rune Ångström* (fp) till statsrådet Lena Hjelm-Wallén om de vietnamesiska trupperna i Kampuchea:

Vid besöket i Vietnam sammanträffade biståndsminister Lena Hjelm-Wallén med representanter för regeringen i Hanoi och diskuterade Vietnams ur folkrättssynpunkt olagliga ockupation av Kampuchea.

Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga till statsrådet Lena Hjelm-Wallén:

Anser statsrådet att representanter för Vietnams regering gav oreserverade försäkringar att de vietnamesiska trupperna lämnat Kampuchea före ingången av år 1990?

12 § Kammaren åtskildes kl.16.35.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Olof Marcusson